

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри економіки і торгівлі Волинського національного університету імені Лесі Українки

Павлової Олени Миколаївни

на дисертаційну роботу Колесова Костянтина Ігоровича на тему: «Формування інвестиційної привабливості промислових підприємств в умовах відновлення економіки України» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

1. Актуальність теми дослідження. Відновлення промислового потенціалу України відбувається за умов значних воєнних втрат, порушення виробничих і логістичних ланцюгів, дефіциту довгострокового капіталу, високої вартості ризику та посилення конкуренції за інвестиційні ресурси. У такому середовищі інвестиційна привабливість промислового підприємства перетворюється з переважно фінансової характеристики на комплексний показник його здатності до модернізації, технологічного оновлення, збереження стійкості, прозорості взаємодії з інвесторами та включення у глобальні ланцюги створення вартості. Саме тому дослідження теоретичних, методичних і прикладних засад її формування має вагомe значення як для окремих підприємств, так і для державної політики економічного відновлення.

Сучасне інвестиційне рішення дедалі більше залежить не лише від прибутковості та ліквідності підприємства, а й від якості корпоративного управління, цифрової зрілості, інноваційного потенціалу, спроможності управляти безпековими та операційними ризиками, дотримання принципів сталого розвитку й ESG-критеріїв. Для українських промислових підприємств особливо важливими є зниження інформаційної асиметрії, підтвердження достовірності звітності, формування довіри до управлінських рішень і демонстрація здатності ефективно використовувати залучений капітал у нестабільному середовищі.

Наявні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості здебільшого ґрунтуються на ретроспективних фінансових коефіцієнтах і не повною мірою враховують воєнні ризики, цифрову трансформацію, інноваційно-технологічний потенціал, інституційні обмеження та нові вимоги міжнародних інвесторів. У зв'язку з цим розроблення комплексної системи формування й оцінювання інвестиційної привабливості промислових підприємств, поєднання багатокритеріальних методів із

цифровими та аналітичними інструментами, а також обґрунтування механізмів підвищення прозорості інвестиційного середовища є своєчасним і науково значущим завданням. Обрана Колесовим Костянтином Ігоровичем тема відповідає актуальним потребам економічної науки та практики управління промисловими підприємствами.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертацію виконано відповідно до тематичних планів наукових досліджень Національного університету «Одеська політехніка» у межах держбюджетної НДР «Новітні теорії економіки та їх інструментарій в умовах актуальних викликів і загроз розвитку» (номер державної реєстрації 0124U003549, 2024–2028 рр.), НДР «Забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємств: теоретико-методологічні та практичні аспекти» (номер державної реєстрації 0119U000743, 2019–2023 рр.) та НДР «Розробка методичних рекомендацій щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємства на засадах ризик-орієнтованого підходу» (№ 1897-69, 2023 р.). У межах зазначених тем здобувачем розроблено положення щодо комплексного формування інвестиційної привабливості, удосконалено підхід до її багатокритеріального оцінювання та застосовано інструментарій діагностики інвестиційних ризиків і можливостей підприємств.

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Наукова новизна дисертації полягає у розробленні та обґрунтуванні теоретичних, методичних і прикладних положень щодо формування та підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств в умовах відновлення економіки України. Найбільш вагомими результатами, що визначають наукову новизну роботи, є такі.

удосконалено

– концептуальну модель формування інвестиційної привабливості промислового підприємства, яка інтегрує економічні, інституційні, соціальні та цифрово-технологічні чинники у єдину систему стратегічного управління та відображає взаємозв'язки між інвестиційними ресурсами, інноваційністю, цифровою зрілістю і конкурентоспроможністю підприємства;

– науково-методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості промислових підприємств на основі багатокритеріального методу TOPSIS із

використанням алгоритмічних засобів визначення вагових коефіцієнтів, що спрямовано на підвищення точності, об'єктивності та адаптивності оцінки;

- обґрунтування використання цифрових і смарт-технологій для підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств шляхом розвитку концепції Smart Evaluation Framework, формування замкненого циклу Smart Evaluation Loop та архітектури цифрової платформи Smart Investment Monitor, що поєднує рівні даних, аналітики й довіри;

дістали подальшого розвитку

- трактування поняття «інвестиційна привабливість промислового підприємства» як інтегральної характеристики його спроможності до інноваційно-інвестиційного зростання, цифрової трансформації та стійкості до ризиків у процесі економічного відновлення;

- науково-методичні підходи до дослідження впливу макроекономічних і регіональних факторів через інтеграцію безпекових, макрофінансових, інституційних, інфраструктурних та інноваційно-кластерних чинників у систему оцінювання й управління інвестиційними процесами;

- напрями оцінювання інвестиційної привабливості промислових підприємств на основі системного узагальнення її динаміки у 2014–2024 рр., що дало змогу розкрити суперечливий вплив реформ, інтеграції у світові ринки, інституційних обмежень і воєнних ризиків та визначити нові драйвери відновлювального зростання;

- методичні підходи до оцінювання інвестиційних ризиків і можливостей підприємств, які передбачають поєднання аналітичних, статистичних та експертно-аналітичних інструментів з елементами машинного навчання для ідентифікації ризиків у післякризовий період.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні понятійно-категоріального апарату теорії інвестиційної привабливості, систематизації факторів її формування та розвитку методичних засад комплексного оцінювання промислових підприємств в умовах високої невизначеності. Практична цінність результатів визначається можливістю використання запропонованих моделей, методичних підходів і цифрових рішень керівниками

підприємств, інвесторами, органами державної влади та інституціями розвитку для діагностики інвестиційної готовності, ранжування підприємств, вибору пріоритетів модернізації та зниження інформаційної асиметрії.

Окремі результати дослідження впроваджено у діяльність ТОВ «Ірригатор Україна» (довідка № 01/09-к від 03.09.2025 р.), ПАТ «Одескабель» (довідка № 18в-01 від 18.09.2025 р.) та ТОВ «VTM GROUP» (довідка № 01/0112-У від 01.12.2025 р.). Результати використано у науково-дослідній діяльності Національного університету «Одеська політехніка» (довідка № 1948/67-07 від 05.12.2025 р.), а також у навчальному процесі під час підготовки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент «Інвестиційна діяльність підприємств», «Потенціал і розвиток підприємства» та «Управління проєктами» (довідка № 1949/67-07 від 05.12.2025 р.). Наведені відомості підтверджують прикладну спрямованість і можливість практичного використання одержаних результатів.

5. Повнота викладення у відкритому друку та апробація наукових положень дисертації. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць загальним обсягом 3,66 друк. арк., з яких 3,04 друк. арк. належать особисто автору. Серед них 5 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, та 5 публікацій апробаційного характеру у матеріалах міжнародних і науково-практичних конференцій. Тематика публікацій охоплює теоретичні засади інвестиційної привабливості, формування інвестиційного клімату, оцінювання промислових підприємств, концептуальне моделювання та використання цифрових і смарт-технологій. Основні положення дисертації достатньо повно відображені у публікаціях здобувача й апробовані на наукових заходах у Вінниці, Одесі, Таллінні та Києві.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертації є загалом аргументованими, логічно пов'язаними з метою і завданнями дослідження та спираються на належну інформаційну базу. Автором опрацьовано праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти, дані Державної служби статистики України, матеріали органів державної влади,

міжнародних організацій, відкриті корпоративні та фінансові дані. Список використаних джерел налічує 214 найменувань.

Методичний інструментарій відповідає складності поставлених завдань і включає структурно-логічний, системний та порівняльний аналіз, методи наукової абстракції, систематизації й узагальнення, економіко-статистичні та регресійні методи, експертні оцінки, багатокритеріальний метод TOPSIS, метод аналізу ієрархій, а також елементи алгоритмічної обробки даних. Поєднання зазначених методів забезпечило послідовний перехід від теоретичного узагальнення до діагностики стану інвестиційної привабливості та розроблення практично орієнтованого інструментарію.

Достовірність результатів посилюється зіставленням теоретичних положень із тенденціями розвитку промисловості у 2014–2024 рр., апробацією методичного підходу на вибірці промислових підприємств різних галузей, а також документально підтвердженим упровадженням окремих результатів. Структура дисертації відображає логіку досягнення мети, а сформульовані висновки кореспондують із завданнями та положеннями наукової новизни.

7. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність вимогам щодо оформлення. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 290 сторінок, із них 238 сторінок основного тексту. Дисертація містить 10 рисунків, 27 таблиць, список використаних джерел із 214 найменувань на 24 сторінках та 2 додатки на 8 сторінках. Побудова роботи є логічною, матеріал викладено послідовно, а основні результати узагальнено у висновках до розділів і загальних висновках.

У першому розділі узагальнено наукові підходи до розуміння інвестиційної привабливості промислових підприємств, розкрито її основні характеристики та чинники формування. Автор обґрунтовує доцільність трактування цієї категорії як інтегральної характеристики здатності підприємства залучати й ефективно використовувати інвестиційні ресурси з урахуванням потенціалу розвитку, ризиків і впливу зовнішнього середовища. Позитивним є розширення традиційного фінансового підходу за рахунок інноваційних, цифрових, екологічних, соціальних та управлінських складових.

Важливим результатом першого розділу є систематизація світового досвіду підвищення інвестиційної привабливості промисловості. Проаналізовано інструменти державного стимулювання, податкові й фінансові механізми, індустриальні парки, кластери, спеціальні економічні режими, програми цифровізації та технологічної модернізації. На цій основі визначено напрями адаптації зарубіжних практик до українських умов, зокрема через посилення інституційної спроможності, розвиток інфраструктури, страхування воєнно-політичних ризиків і підтримку інноваційно-кластерних ініціатив.

У підрозділі, присвяченому макроекономічним і регіональним факторам, автор обґрунтовує багаторівневий характер формування інвестиційної привабливості та доцільність урахування безпекових, макрофінансових, інституційних, інфраструктурних і регіональних параметрів. Такий підхід дає змогу розглядати підприємство не ізольовано, а як елемент ширшої інвестиційної екосистеми, результативність якої залежить від якості державної політики, регіонального середовища та доступу до ресурсів і ринків.

У другому розділі здійснено аналіз динаміки інвестиційної привабливості промислових підприємств України у 2014–2024 рр. Виокремлено етапи трансформації інвестиційного середовища та показано суперечливе поєднання позитивного впливу реформ, євроінтеграції і цифровізації зі стримуючою дією інституційних обмежень, макрофінансової нестабільності та воєнних ризиків. Автор систематизує традиційні й сучасні методи оцінювання, наголошуючи на необхідності поєднання фінансових, інноваційно-технологічних, соціально-інституційних, репутаційних та ESG-показників.

Окрему увагу приділено дослідженню інвестиційних ризиків і можливостей відновлення промислових підприємств. Запропоновано поєднання статистичних, аналітичних та експертних засобів із елементами машинного навчання, що потенційно дозволяє враховувати нелінійність ризиків, оперативно оновлювати оцінки та формувати сценарії управлінських дій. Результати другого розділу створюють аналітичне підґрунтя для розроблення інструментарію, представленого у третьому розділі.

У третьому розділі сформовано концептуальну модель управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства. Її перевагою є інтеграція економічного, інституційного, соціального та цифрово-технологічного вимірів, а також визначення етапів діагностики, вибору інструментів, впровадження цифрових рішень, моніторингу й оцінювання результатів. Модель орієнтована на узгодження інтересів підприємства, інвестора та держави та має виражену стратегічну спрямованість.

Науково-методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості побудовано на методі TOPSIS, який дає змогу визначити відносну близькість підприємства до позитивно-ідеального профілю. Апробацію проведено на підприємствах металургії, енергетичного, транспортного й авіаційного машинобудування, електротехнічного виробництва та промислового інжинірингу. Розрахунок часткових індексів за економічним, інноваційно-технологічним, соціально-інституційним і репутаційним блоками забезпечує можливість не лише ранжування, а й виявлення слабких складових інвестиційної готовності.

Завершальна частина третього розділу присвячена цифровим і смарт-технологіям. Автор розвиває концепцію Smart Evaluation Framework, пропонує замкнений цикл Smart Evaluation Loop та архітектуру Smart Investment Monitor із рівнями даних, аналітики та довіри. Запропонована система передбачає автоматизований збір і нормалізацію даних, аналітичну обробку, формування цифрових індикаторів, блокчейн-верифікацію та візуалізацію результатів для інвесторів. Ці положення формують перспективний напрям розвитку цифрової інфраструктури інвестиційного моніторингу.

Загальні висновки дисертації відображають результати виконання поставлених завдань, містять узагальнення теоретичних і методичних положень та практичні рекомендації. Робота є завершеним дослідженням, у якому сформовано цілісне бачення формування інвестиційної привабливості промислових підприємств в умовах економічного відновлення.

8. Відсутність порушень академічної доброчесності. За результатами опрацювання тексту дисертації та публікацій здобувача ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено. Використані положення, дані та думки інших авторів супроводжуються відповідними посиланнями, а особистий внесок здобувача у

спільних публікаціях визначено. Стиль викладення та логіка формування результатів свідчать про самостійний характер виконаного дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи актуальність, науковий рівень і практичну спрямованість дисертації, вважаємо за доцільне висловити окремі дискусійні положення та зауваження, урахування яких могло б посилити аргументацію автора й розширити перспективи подальших досліджень.

1. У підрозділі 1.1 (с. 29–54) запропоновано розширене трактування інвестиційної привабливості промислового підприємства, однак потребує чіткішої операціоналізації його відмінності від суміжних категорій «інвестиційний потенціал», «інвестиційна спроможність», «інвестиційний клімат» та «інвестиційна готовність». Доцільним було б подати систему розмежувальних критеріїв і показати, які саме індикатори належать до результативних характеристик привабливості, а які є її передумовами або зовнішніми детермінантами.

2. Аналіз світового досвіду у підрозділі 1.2 (с. 55–87) охоплює значну кількість інструментів і країн, проте критерії відбору порівнюваних практик та межі їх перенесення в українське інституційне середовище розкрито недостатньо. Посилило б дослідження групування країн за типом відновлення, структурою промисловості та рівнем інституційної спроможності, а також оцінка ресурсних, правових і безпекових обмежень адаптації кожного інструменту.

3. У підрозділі 2.1 (с. 124–151) динаміку інвестиційної привабливості за 2014–2024 рр. переважно проаналізовано на основі агрегованих макроекономічних і галузевих показників. Водночас промислові підприємства різних галузей, розмірів і регіонів мають істотно відмінні профілі ризику та доступу до капіталу. Доцільно було б доповнити аналіз панельними даними підприємств або галужевими підвбірками, а також окремо пояснити забезпечення порівнянності статистики за періоди повномасштабної війни, коли повнота й регулярність звітності були обмеженими.

4. У положеннях наукової новизни заявлено поєднання TOPSIS з алгоритмами штучного інтелекту для автоматичного визначення вагових коефіцієнтів, проте у процедурі апробації на с. 222–225 фактично описано використання АНР, експертного опитування та, за потреби, ентропійного зважування. У роботі бракує конкретизації типу

AI/ML-моделі, цільової змінної, навчальної вибірки, способу валідації, критеріїв якості й перевірки стійкості результатів. Розкриття цих параметрів забезпечило б повну відтворюваність заявленого науково-методичного підходу.

5. Апробацію проведено на шести підприємствах різних галузей, масштабів і форм розкриття інформації (с. 220–226), що створює ризик впливу галузевої специфіки та нерівної доступності даних на підсумковий рейтинг. Крім того, на с. 222 зазначено формування показників «для кожного з п'яти підприємств», хоча у таблиці 3.4 наведено шість. Доцільно усунути цю неузгодженість, обґрунтувати репрезентативність вибірки, застосувати галузеву нормалізацію та подати первинну матрицю показників, ваги і розрахунки чутливості рейтингу до зміни критеріїв.

6. Концепції Smart Evaluation Framework і Smart Investment Monitor (с. 227–251) є перспективними, однак здебільшого подані на архітектурно-концептуальному рівні. Для практичного впровадження варто детальніше визначити оператора платформи, модель фінансування, правові підстави доступу до корпоративних даних, стандарти їх якості, порядок відповідальності за помилки, вимоги кібербезпеки й захисту комерційної таємниці, а також економічну доцільність застосування блокчейн-верифікації порівняно з альтернативними механізмами аудиту.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не заперечують достовірності основних наукових результатів та не знижують загальної позитивної оцінки дисертації. Дисертаційна робота **Колесова Костянтина Ігоровича** є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, результати якого мають теоретичне та прикладне значення.

10. Загальний висновок. Дисертаційна робота **Колесова Костянтина Ігоровича** на тему «**Формування інвестиційної привабливості промислових підприємств в умовах відновлення економіки України**» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій розв'язано актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій з формування та підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств. За актуальністю, науковою новизною, рівнем обґрунтованості, теоретичним і практичним значенням, повнотою оприлюднення результатів та оформленням дисертація відповідає вимогам Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 у чинній редакції зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 3 травня 2024 р. № 507, а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40. Її автор **Колесов Костянтин Ігорович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки і торгівлі,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки

Павлова Олена Миколаївна